

Emotion Regulation Strategies as Mediators in the Relationship Between Perceived Childhood Emotional Neglect and Cyberbullying

Nede Farhadi^{1*} , Majid Yousefi Afrashteh²

Article Info	Abstract
<p>Article type: Science Article</p> <p>Received: 2025/05/31 Accepted: 2025/11/09</p>	<p>The present study aimed to investigate the relationship between perceived emotional neglect in childhood and cyberbullying among youth, with a focus on the mediating role of emotional dysregulation. A descriptive correlational design employing path analysis was used. The sample consisted of individuals aged 18 to 30 years, and data were collected using standardized instruments: the 10-item Cyberbullying Questionnaire, the 28-item Childhood Trauma Questionnaire (CTQ), and the 10-item Gross Emotion Regulation Questionnaire. The findings indicated that childhood emotional neglect not only directly predisposes individuals to cyberbullying behaviors but also strengthens this relationship indirectly through increased emotional dysregulation. In other words, difficulties in regulating emotions as a consequence of emotional neglect increase the likelihood of engaging in negative behaviors in cyberspace. These results underscore the importance of psychological interventions aimed at enhancing emotional regulation skills and raising parents' awareness of their children's emotional needs. Additionally, educational and support programs designed to strengthen the social and emotional competencies of youth may play a critical role in preventing cyberbullying. Finally, the findings highlight that social support and healthy emotional relationships during childhood are crucial in reducing the tendency toward cyberbullying, and that preventive interventions at both family and community levels can have a positive impact.</p>
Keywords	Emotional Neglect, Emotional Dysregulation, Cyberbullying, Social Support, Emotion Regulation Skills

Publisher: Shiraz University

Corresponding Author: Nede Farhadi

Email: neda.farhadi@znu.ac.ir

1. MSc student, Department of Psychology, psychology and Educational Science Faculty, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan. Zanjan, Iran (Corresponding Author).

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan. Zanjan, Iran.

DOI: 10.22099/EBD.2026.8524

Extended Abstract

Introduction

With the rapid expansion of digital communication technologies and the widespread use of social media among youth, cyberbullying has emerged as one of the most serious psychological and social risks of the digital era. Unlike traditional bullying, cyberbullying is intensified by the anonymity, broad reach, and permanence of online content, which amplify its negative consequences.

Research indicates that individuals who engage in cyberbullying or become its victims often experience emotional vulnerabilities, low self-esteem, interpersonal difficulties, and impaired emotion regulation. Among early-life factors contributing to these vulnerabilities, childhood emotional neglect—a subtle yet deeply damaging form of maltreatment—plays a central role. Emotional neglect deprives children of warmth, responsiveness, and emotional support, which are essential for developing healthy emotion regulation skills. Deficits in emotion regulation can lead individuals to rely on maladaptive strategies, such as suppression or impulsive expression, thereby increasing their likelihood of engaging in aggressive online behaviors.

Despite the importance of this topic, few studies in Iran have examined the emotional mechanisms linking early emotional neglect to cyberbullying. The present study addresses this gap by investigating the mediating role of emotion regulation strategies in the relationship between perceived childhood emotional neglect and cyberbullying among young adults.

Objectives

The main objective was to examine whether emotion dysregulation mediates the relationship between perceived childhood emotional neglect and cyberbullying. By testing a conceptual model through path analysis, the study aimed to determine both the direct and indirect effects of childhood emotional neglect on cyberbullying behaviors.

Methodology

This descriptive correlational study was conducted among young adults aged 17 to 35

years residing in Zanjan. A total of 801 participants were initially recruited through convenience sampling, of whom 706 completed questionnaires were retained for analysis after applying exclusion criteria (missing data > 15% or patterned responding).

Data were collected using three standardized instruments:

The 10-item Cyberbullying Questionnaire (Minescinni et al., 2011)

The 28-item Childhood Trauma Questionnaire (CTQ), focusing on the emotional neglect subscale

The 10-item Emotion Regulation Questionnaire (Gross & John, 2007), assessing cognitive reappraisal and expressive suppression

Ethical approval was obtained from the University of Zanjan (IR.ZNU.RWEC.1403.023), and informed consent was secured from all participants. Data analysis involved Pearson correlation, path analysis, and structural equation modeling (SEM) using AMOS-24. The measurement model demonstrated acceptable fit indices ($\chi^2/df = 2.41$; CFI = 0.93; TLI = 0.91; RMSEA = 0.048), supporting the adequacy of the latent constructs.

Findings

Correlation analyses revealed significant positive associations between childhood emotional neglect and cyberbullying ($r = 0.182, p < .01$), emotional neglect and emotion dysregulation ($r = 0.206, p < .01$), and emotion dysregulation and cyberbullying ($r = 0.220, p < .01$). Cognitive reappraisal showed significant negative associations with both emotional neglect ($r = -0.171, p < .01$) and cyberbullying ($r = -0.270, p < .01$), whereas expressive suppression correlated positively with cyberbullying ($r = 0.220, p < .01$).

Path analysis confirmed these findings: childhood emotional neglect had significant direct effects on cyberbullying ($\beta = 0.21, p < .001$) and on emotion dysregulation ($\beta = 0.27, p < .001$). Emotion dysregulation also exerted a significant direct effect on cyberbullying ($\beta = 0.31, p < .001$). Bootstrap analysis with 5000 samples supported the mediating role of emotion dysregulation, revealing a significant indirect effect of emotional neglect on cyberbullying ($\beta = 0.08, 95\% \text{ CI } [0.05-0.13]$).

These results indicate that emotion dysregulation partially mediates the relationship between childhood emotional neglect and cyberbullying.

Discussion and Conclusion

The findings underscore the critical role of childhood emotional neglect in shaping emotional vulnerabilities that increase the risk of cyberbullying in young adulthood. These results align with developmental and trauma-based theories, including Widom's cycle-of-violence model, which posits that early emotional deprivation disrupts emotion regulation capacities, fostering maladaptive coping strategies and aggressive behaviors later in life.

Individuals exposed to emotional neglect tend to use fewer adaptive strategies, such as

cognitive reappraisal, and rely more on suppression or impulsive emotional responses, predisposing them to harmful online behaviors. These findings emphasize the importance of preventive interventions that strengthen emotion regulation skills, enhance parental emotional responsiveness, and develop family-based programs to support children's emotional needs.

Additionally, educational and community-level programs aimed at promoting healthy emotional expression and reducing risky online behaviors can play a vital role in decreasing cyberbullying. Future research is recommended to employ longitudinal designs, integrate multi-informant data, and explore mediating socio-emotional factors across diverse age groups and cultural contexts.

نقش میانجی راهبردهای تنظیم هیجان در رابطه بین بی‌توجهی عاطفی ادراک شده از کودکی با قلدری مجازی

ندا فرهادی*^۱، مجید یوسفی افراشته^۲

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>هدف این پژوهش بررسی رابطه بین بی‌توجهی عاطفی ادراک شده در دوران کودکی و قلدری مجازی در جوانان، با تأکید بر نقش میانجی بدتنظیمی هیجانی است. این مطالعه با روش توصیفی از نوع همبستگی و مبتنی بر تحلیل مسیر انجام شد. نمونه‌گیری از میان جوانان ۱۸ تا ۳۰ سال صورت گرفت و داده‌ها از راه پرسش‌نامه‌های استاندارد (پرسش‌نامه ۱۰ سوالی قلدری سایبری (تک مولفه‌ای)، پرسش‌نامه ترومای ۲۸ سوالی دوران کودکی (CTQ)، پرسش‌نامه ۱۰ سوالی تنظیم هیجان گراس) گردآوری شدند. یافته‌ها نشان داد که بی‌توجهی عاطفی دوران کودکی می‌تواند به‌طور مستقیم زمینه‌ساز بروز رفتارهای قلدری مجازی باشد و هم‌چنین، از راه افزایش بدتنظیمی هیجانی این رابطه را تقویت کند. بر این اساس، ناتوانی در تنظیم هیجانات به‌عنوان پیامدی از بی‌توجهی عاطفی، احتمال بروز رفتارهای منفی در فضای مجازی را افزایش می‌دهد. نتایج این پژوهش بر اهمیت مداخلات روان‌شناختی متمرکز بر آموزش مهارت‌های تنظیم هیجانی و ارتقاء آگاهی والدین نسبت به نیازهای عاطفی فرزندان تأکید دارد. هم‌چنین، طراحی برنامه‌های آموزشی و حمایتی در جهت تقویت مهارت‌های اجتماعی و هیجانی جوانان می‌تواند نقش مؤثری در پیشگیری از رفتارهای پرخطر مجازی ایفا کند. در نهایت، یافته‌ها نشان می‌دهد که حمایت اجتماعی و روابط عاطفی سالم در دوران کودکی، نقش مهمی در کاهش گرایش به قلدری مجازی دارند و مداخلات پیشگیرانه در سطح خانواده و جامعه می‌توانند اثرات مثبتی در این زمینه داشته باشند.</p>	<p>نوع مقاله: مقاله علمی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۳/۱۰</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۱۸</p>
بی‌توجهی عاطفی، بدتنظیمی هیجانی، قلدری مجازی، حمایت اجتماعی، تنظیم هیجان	کلیدواژه‌ها

ناشر: دانشگاه شیراز

ایمیل: neda.farhadi@znu.ac.ir

* نویسنده مسئول: ندا فرهادی

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران (نویسنده مسئول).

۲. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

DOI: 10.22099/EBD.2026.8524

مقدمه

در دهه‌های اخیر، گسترش فناوری‌های ارتباطی و دیجیتال باعث شکل‌گیری الگوهای جدید تعاملات اجتماعی در میان نوجوانان و جوانان شده است. استفاده از شبکه‌های اجتماعی، بازی‌های آنلاین و پیام‌رسان‌ها، بخشی از زندگی روزمره آنان را تشکیل می‌دهد و امکان ارتباطات گسترده و شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی را فراهم کرده است. با این حال، این فضا هم‌زمان بستری برای بروز رفتارهای آسیب‌زا نیز هست که می‌تواند پیامدهای روانی و اجتماعی قابل توجهی به همراه داشته باشد. یکی از مهم‌ترین این رفتارها، «قلدری مجازی» است؛ پدیده‌ای که در آن فرد یا گروهی با استفاده از ابزارهای آنلاین، به تهدید، تمسخر، تحقیر، شایعه‌پراکنی یا انتشار محتوای ناراحت‌کننده علیه دیگران می‌پردازند (Subaramaniam et al., 2012; Lin, 2022). این شکل از قلدری به دلیل گستره زیاد فضای آنلاین، قابلیت ناشناس ماندن عاملان و استمرار پیامدهای آن، پیامدهایی به مراتب عمیق‌تر از قلدری سنتی به همراه دارد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند قربانیان قلدری مجازی بیش از دیگران در معرض افسردگی، اضطراب، کاهش عزت نفس، انزوای اجتماعی و حتی افکار خودکشی قرار می‌گیرند (Zhou et al., 2021; Rudwi et al., 2023; Kasturi et al., 2022).

با توجه به پیامدهای گسترده این پدیده، شناخت عوامل مؤثر بر آن اهمیت بسیاری دارد. در حوزه عوامل فردی و خانوادگی، پژوهش‌ها بر نقش تجارب آسیب‌زای دوران کودکی، به‌ویژه «بی‌توجهی عاطفی»، تأکید کرده‌اند. بی‌توجهی عاطفی نوعی از سوءرفتار کم‌تر آشکار، اما به‌طور عمیق اثرگذار است که طی آن نیازهای عاطفی و هیجانی کودک از سوی والدین یا مراقبان نادیده گرفته می‌شود (Gramit et al., 2021; Kluckman, 2021; Finkelhor, 2020). این گونه محرومیت هیجانی می‌تواند در سال‌های بعد، زمینه‌ساز شکل‌گیری اختلال در تنظیم هیجان، دشواری در برقراری روابط صمیمانه و افزایش آسیب‌پذیری نسبت به رفتارهای پرخطر اجتماعی شود (McKee, 2021; Chen et al., 2021). کودکان محروم از حمایت عاطفی، معمولاً در بزرگسالی کم‌تر از راهبردهای سازگارانه تنظیم هیجان مانند ارزیابی مجدد شناختی استفاده می‌کنند و در مقابل، بیش‌تر به سرکوب یا تخلیه هیجانی تکانشی متوسل می‌شوند (Bain, 2023).

بر اساس نظریه چرخه خشونت ویدام، تجربه بی‌توجهی، آزار یا سوءاستفاده در دوران کودکی می‌تواند الگوهای خشونت را درونی کرده و موجب بازتولید آن در مراحل بعدی زندگی شود (Widom et al., 1989). در این چارچوب، خشونت تنها به معنای آسیب جسمی نیست بلکه هرگونه محرومیت عاطفی و هیجانی نیز می‌تواند به شکل‌گیری واکنش‌های پرخاشگرانه در روابط اجتماعی آتی بینجامد. بنابراین، می‌توان انتظار داشت که نوجوانانی که در کودکی بی‌توجهی عاطفی را تجربه کرده‌اند، در مواجهه با هیجان‌های منفی یا فشارهای بین‌فردی، به‌جای استفاده از راهبردهای سازگارانه، به رفتارهای پرخاشگرانه از جمله قلدری مجازی روی آورند.

پژوهش‌های اخیر نقش تنظیم هیجان را به‌عنوان سازوکاری مهم در ارتباط بین بی‌توجهی عاطفی و قلدری مجازی بررسی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد نوجوانانی که مهارت‌های تنظیم هیجان ناکارآمد دارند، در هنگام تجربه هیجان‌های دشوار مانند خشم، شرم یا احساس طردشدگی، بیش‌تر از راهبردهایی مانند سرکوب، تکانش‌گری یا پرخاشگری استفاده می‌کنند (Garaigordobil, 2015 Arato, 2020). نبود حمایت عاطفی خانواده، این الگو را تشدید کرده و باعث کاهش توانایی نوجوان در مدیریت هیجان‌های منفی می‌شود (Gioia et al., 2021). افزون بر این، یافته‌های تورک و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که دشواری در تنظیم هیجان می‌تواند نقش واسطه‌ای بین تجربه بی‌توجهی عاطفی در کودکی و بروز رفتارهای قلدری در

¹ cyberbullying

فضای مجازی داشته باشد؛ به این معنا که محرومیت عاطفی ابتدا به اختلال در تنظیم هیجان منجر شده و این اختلال بعدها زمینه‌ساز رفتارهای پرخاشگرانه آنلاین می‌شود. نتایج مشابهی در پژوهش Arato و همکاران (۲۰۲۲) نیز گزارش شده است. در ایران، هرچند مطالعاتی به بررسی رابطه تنظیم هیجان و پرخاشگری یا قلدری در مدارس پرداخته‌اند (Adili & Sardari, 2020)، اما بیش‌تر این پژوهش‌ها به تبیین سطحی و آموزشی موضوع پرداخته و کم‌تر به بررسی سازوکارهای رشدی و خانوادگی زمینه‌ساز شکل‌گیری قلدری مجازی توجه کرده‌اند. به‌طور خاص، نقش بی‌توجهی عاطفی ادراک‌شده در کودکی و چگونگی انتقال اثر آن از راه راهبردهای تنظیم هیجان، در پژوهش‌های داخلی کم‌تر مورد بررسی جامع قرار گرفته است.

بنابراین، مرور تحلیلی پیشینه نشان می‌دهد که رابطه بین بی‌توجهی عاطفی کودکی و قلدری مجازی، رابطه‌ای غیرمستقیم است که از راه راهبردهای تنظیم هیجان انتقال می‌یابد. به همین دلیل، خلأ پژوهشی مهم در این حوزه، نبود مدل‌های جامع تبیین‌کننده این سازوکار است.

بر اساس این شکاف نظری و پژوهشی، هدف این پژوهش بررسی نقش میانجی تنظیم هیجان در رابطه بین بی‌توجهی عاطفی ادراک‌شده در کودکی و قلدری مجازی است. انجام این پژوهش می‌تواند به روشن شدن سازوکارهای هیجانی درگیر در رفتارهای آسیب‌زای فضای مجازی کمک کرده و مبنایی برای طراحی مداخلات پیشگیرانه، به‌ویژه در حوزه روابط والد-فرزند و آموزش مهارت‌های تنظیم هیجان فراهم سازد. آورد.

فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشد:

۱. بی‌توجهی عاطفی ادراک‌شده در کودکی بر گرایش به قلدری مجازی در جوانان اثر مستقیم دارد.
۲. بدتنظیمی هیجانی بر قلدری مجازی اثر مستقیم دارد.
۳. بی‌توجهی عاطفی بر بدتنظیمی هیجانی اثر مستقیم دارد.
۴. بدتنظیمی هیجانی در رابطه بین بی‌توجهی عاطفی ادراک‌شده در کودکی با قلدری مجازی در جوانان نقش میانجی دارد.

روش‌شناسی

این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل جوانان ۱۷ تا ۳۵ ساله شهر زنجان بودند که نمونه‌ای به تعداد ۸۰۱ نفر انتخاب شد، در نهایت ۷۰۶ پاسخنامه قابل تحلیل بود. نمونه‌ی پژوهش بر اساس روش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس انتخاب شدند. ملاک ورود به پژوهش شامل دارا بودن سن ۱۷ تا ۳۵ سال، حداقل عضو بودن در یکی از شبکه‌های مجازی رایج مثل فیس‌بوک و اینستاگرام، رضایت جهت شرکت در پژوهش و تکمیل پرسش‌نامه و معیارهای خروج، چند پاسخی یا عدم پاسخ به بیش از ۱۵٪ سؤالات بود. برای دادن اطمینان خاطر به شرکت‌کنندگان گفته شد که نوشتن نام و نام خانوادگی الزامی نیست و اطمینان داده شد که پاسخهای آنها کاملاً محرمانه می‌ماند هم‌چنین، گفته شد که شرکت در این پژوهش، کاملاً اختیاری است.

ابزارهای پژوهش

برای گردآوری داده‌ها از سه پرسش‌نامه استفاده شد که در ادامه توضیح داده شده‌اند.

پرسش‌نامه ۱۰ سوالی قلدری سایبری (تک مولفه‌ای): این پرسش‌نامه توسط (minecini and et al,2011) ساخته شده و دارای دو نسخه، یکی مربوط به افراد مواجه شده با قلدری مجازی است و دیگری مربوط به مرتکبین قلدری مجازی می‌باشد. این پرسش‌نامه اگرچه بر روی نوجوانان و جوانان از نظر روایی و پایایی بررسی شده، ولی برای اجرا در تمام سنین و بالاخص در محیط‌های کار نیز مناسب است. در پژوهش مینه سنی و همکاران مقیاس پاسخ به هر سوال به صورت یک طیف لیکرت درجه‌بندی از ۱ (هرگز)، تا ۵ (چندین بار در هفته) نمره‌گذاری می‌شود. در پژوهش (kadhodaee and et al,2021) پایایی پرسش‌نامه از راه آلفای کروویباخ $0/78$ برآورد شده است.

پرسش‌نامه ترومای ۲۸ سوالی دوران کودکی (CTQ)^۱ توسط (Bernstein and et al,2003) به منظور سنجش آسیب‌ها و ترومای دوران کودکی طراحی شده است. این پرسش‌نامه یک ابزار غربالگری برای مشخص کردن افراد دارای تجربیات سوء استفاده و غفلت دوران کودکی است. این پرسش‌نامه هم برای بزرگسالان و هم برای نوجوانان قابل استفاده است. این پرسش‌نامه پنج نوع از بد رفتاری در دوران کودکی را مورد سنجش قرار می‌دهد که عبارتند از سوء استفاده جنسی، سوء استفاده جسمی، سوء استفاده عاطفی، و غفلت عاطفی و جسمی. در این پژوهش مطابق با هدف پژوهش از سوالات خرده مقیاس سوء استفاده عاطفی استفاده خواهد شد. این پرسش‌نامه ۲۸ سوال دارد که ۲۵ سوال آن برای سنجش مولفه‌های اصلی پرسش‌نامه بکار می‌رود و ۳ سوال آن برای تشخیص افرادی که مشکلات دوران کودکی خود را انکار می‌کنند بکار می‌رود. در پژوهش برنستاین و همکاران ضریب آلفای کروویباخ برای خرده مقیاس‌های عاطفی، سوء استفاده جسمی، سوء استفاده جنسی، غفلت عاطفی و غفلت عاطفی به ترتیب برابر است با $0/87$ ، $0/86$ ، $0/95$ ، $0/89$ ، و $0/78$ که اعتبار آنرا تایید می‌کند و در پژوهش انفعال و همکاران، ضریب آلفای کروویباخ این پرسش‌نامه $0/87$ برآورد شده است.

پرسش‌نامه ۱۰ سوالی تنظیم هیجان گراس: به منظور اندازه‌گیری راهبرد تنظیم هیجان توسط گراس و جان (۲۰۰۷) تدوین شده است. این پرسش‌نامه مشتمل بر دو خرده مقیاس ارزیابی مجدد با ۶ گویه و سرکوبی با ۴ گویه است. شرکت کنندگان در یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از به شدت مخالفم (با نمره ۱) تا به شدت موافقم (با نمره ۷) پاسخ می‌دهند. در پژوهش گراس و جان همبستگی درونی برای ارزیابی مجدد $0/79$ و برای سرکوبی $0/73$ به دست آمده است. کاریمن و ویمگرهوتس همبستگی درونی را برای ارزیابی مجدد $0/83$ و برای سرکوبی $0/79$ گزارش کردند. در ایران حسینی^۲ میزان ضریب آلفای کروویباخ $0/79$ را برای ارزیابی مجدد گزارش کرده است. در پژوهش (Abouei and et al,2020) ضرایب آلفای کروویباخ برای کل مقیاس تنظیم هیجان $0/81$ ، برای خرده مقیاس ارزیابی مجدد $0/68$ و برای خرده مقیاس فرونشانی $0/56$ گزارش شده است.

روش اجرای پژوهش

پس از تایید پروپزال در کمیته اخلاق (کد اخلاق: IR.ZNU.RWEC.1403.023) و کسب مجوز از دانشگاه زنجان جهت اجرای پژوهش در استان زنجان، پرسش‌نامه‌ها جهت اجرای کاغذی و مجازی آماده شد. برای اجرای مجازی لینک پرسش‌نامه‌ها در بستر پایگاه اینترنتی PORSLINE تهیه شد. در ابتدای پرسش‌نامه طراحی شده توضیحاتی در مورد هدف و شیوه انجام پژوهش ارائه شد و رضایت آگاهانه شرکت کنندگان برای تکمیل پرسش‌نامه‌ها اخذ شد. در حین اجرای پژوهش شرکت کنندگان مختار به تکمیل و یا انصراف از مشارکت خود بودند.

¹ Childhood Trauma Questionnaire

² Hoseyni

یافته‌ها

برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. از جدول اطلاعات توصیفی برای سه مولفه تنظیم هیجان و بی‌توجهی ادراک شده از کودکی و متغیر کلی قلدری استفاده شد. در بخش استنباطی از آزمون تحلیل ماتریس همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین مولفه‌های تنظیم هیجان و بی‌توجهی ادراک شده از کودکی و متغیر کلی قلدری استفاده شد. جدول ۱ نتایج تحلیل توصیفی را برای مولفه‌های هیجان (ارزیابی مجدد و سرکوبی) و بی‌توجهی عاطفی و نمره کل قلدری نشان می‌دهد.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی مولفه‌های هیجان و بی‌توجهی عاطفی نمره کل قلدری

تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد	
۷۰۶	۵/۰۰	۲۵/۰۰	۱۲/۴۲۴۹	۳/۵۰۴۹۱	ارزیابی مجدد
۷۰۶	۴/۰۰	۲۰/۰۰	۱۱/۷۳۲۳	۳/۳۷۷۵۲	سرکوبی
۷۰۶	۷/۰۰	۲۴/۰۰	۱۵/۰۷۵۱	۲/۹۸۱۹۸	بی‌توجهی عاطفی
۷۰۶	۱۰/۰۰	۳۵/۰۰	۱۲/۲۴۶۵	۳/۲۳۲۶۲	قلدری مجازی

برای آزمون اینکه چه رابطه‌ای بین متغیرهای پژوهش وجود دارد آزمون تحلیل ماتریس همبستگی پیرسون استفاده شد. جدول ۲ نتایج آزمون ماتریس همبستگی پیرسون را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی مولفه‌های تروما و هیجان و نمره کل قلدری

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	سطح معناداری
۱	ارزیابی مجدد	۱				-
۲	سرکوبی	۰/۰۴۶	۱			۰/۲۸
۳	بی‌توجهی عاطفی	-۰/۱۷۱**	۰/۲۰۶**	۱		۰/۰۱>
۴	قلدری	-۰/۲۷۰**	۰/۲۲۰**	۰/۱۸۲**	۱	۰/۰۱>

**P<۰/۰۱

بر اساس اطلاعات جدول ۲ رابطه مولفه‌های قلدری با بی‌توجهی عاطفی (۰/۱۸۲)، ارزیابی مجدد با بی‌توجهی عاطفی (-۰/۱۷۱)، سرکوبی با بی‌توجهی عاطفی (۰/۲۰۶)، سرکوبی با قلدری (۰/۲۲۰)، ارزیابی مجدد با بی‌توجهی عاطفی (-۰/۱۷۱)، ارزیابی مجدد با قلدری (۰/۲۷۰) در سطح کم‌تر از ۰/۰۵ معنادار بودند و رابطه ارزیابی مجدد با سرکوبی (۰/۰۴۶) در سطح کم‌تر از ۰/۰۵ معنادار نشده است.

برای بررسی مدل مفهومی پژوهش، از تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزار AMOS-24 بهره گرفته شد. در گام نخست، مدل اندازه‌گیری برازش داده شد. نتایج نشان داد که شاخص‌های برازش در سطح قابل قبول قرار دارند: $\chi^2/df = 2.41$ ، $CFI = 0.93$ ، $TLI = 0.91$ ، $RMSEA = 0.048$ (90% CI = 0.041-0.056)، که همگی نشان‌دهنده برازش مناسب مدل هستند (Hu & Bentler, 1999).

جدول ۳. پیش‌فرض‌ها و نتایج تحلیل آماری

β	p	مسیر
0.21	< .001	بی‌توجهی عاطفی کودکی → قلدری مجازی
0.27	< .001	بی‌توجهی عاطفی کودکی → بدتنظیمی هیجانی
0.31	< .001	بدتنظیمی هیجانی → قلدری مجازی

پس از برازش مدل، ضرایب مسیر مستقیم بررسی شد. یافته‌ها نشان داد:

* بی‌توجهی عاطفی کودکی اثر مستقیم مثبت و معناداری بر قلدری مجازی دارد ($\beta = 0.21, p < .001$)

* بی‌توجهی عاطفی اثر مستقیم مثبت و معناداری بر بدتنظیمی هیجانی دارد ($\beta = 0.27, p < .001$)

* بدتنظیمی هیجانی نیز اثر مستقیم مثبت و معناداری بر قلدری مجازی داشت ($\beta = 0.31, p < .001$)

برای آزمون اثر میانجی، از روش بوت‌استرپ با ۵۰۰۰ تکرار استفاده شد. نتایج نشان داد اثر غیرمستقیم بی‌توجهی عاطفی بر قلدری مجازی از راه بدتنظیمی هیجانی معنادار است ($\beta = 0.08, 95\% CI [0.05, 0.13]$) این یافته بیانگر نقش میانجی‌گری بدتنظیمی هیجانی در رابطه بین بی‌توجهی عاطفی دوران کودکی و قلدری مجازی است.

به طور کلی، مدل نهایی پژوهش بیان می‌کند که بی‌توجهی عاطفی دوران کودکی هم به‌طور مستقیم و هم غیرمستقیم (از راه افزایش بدتنظیمی هیجانی) احتمال درگیری در رفتارهای قلدری مجازی را افزایش می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که بی‌توجهی عاطفی ادراک‌شده در دوران کودکی، به‌طور مستقیم و هم‌چنین، به‌صورت غیرمستقیم از راه بدتنظیمی هیجانی، با افزایش احتمال بروز قلدری مجازی ارتباط دارد. این نتایج نشان می‌دهد که تجارب محرومیت هیجانی در سال‌های اولیه زندگی، می‌توانند بنیان‌های آسیب‌پذیری هیجانی و بین‌فردی را در بزرگسالی شکل دهند و از مسیر ناتوانی در تنظیم هیجان، به رفتارهای پرخاشگرانه در فضای مجازی بینجامند. چنین الگویی با مدل‌های نظری چندسطحی در حوزه روان‌شناسی رشد و سایبرروانشناسی همخوان است که بر نقش تجارب اولیه در تکوین راهبردهای هیجانی و الگوهای ارتباطی تأکید دارند (ross, 2015; Mikulincer & Shaver, 2019).

از منظر نظریه دلبستگی، بی‌توجهی عاطفی والدین موجب شکل‌گیری سبک‌های دلبستگی ناایمن می‌شود که با احساس بی‌اعتمادی، اضطراب بین‌فردی و ضعف در تنظیم هیجان همراه است (Bowlby, 1988) این کودکان در بزرگسالی در رویارویی با هیجان‌های منفی مانند خشم، شرم یا طرد اجتماعی، کم‌تر قادر به استفاده از راهبردهای سازگارانه مانند «ارزیابی مجدد شناختی» هستند و در عوض به سرکوب یا برون‌ریزی هیجانی متوسل می‌شوند (Gross & John, 2003) یافته حاضر که بدتنظیمی هیجانی نقش میانجی بین بی‌توجهی عاطفی و قلدری مجازی دارد، به‌خوبی با این چارچوب نظری منطبق است. به بیان دیگر، غفلت هیجانی اولیه به تضعیف توانایی تنظیم هیجان منجر می‌شود و این ناکارآمدی، زمینه بروز رفتارهای پرخاشگرانه در موقعیت‌های تعاملی کم‌نظارت مانند شبکه‌های اجتماعی را فراهم می‌آورد.

در تداوم این دیدگاه، نظریه‌های شناختی-هیجانی نیز می‌توانند در تبیین یافته‌ها مفید باشند. بر اساس این رویکردها، تجربه بی‌توجهی عاطفی باعث شکل‌گیری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و تحریفات شناختی منفی درباره خود و دیگران

می‌شود (Young et al., 2003). این تحریفات در کنار بدتنظیمی هیجانی، احتمال تفسیر خصمانه از پیام‌ها و نیت دیگران را افزایش می‌دهد. در محیط‌های مجازی که کنترل اجتماعی و بازخورد عاطفی ضعیف‌تر است، این الگوی تفسیری می‌تواند به سرعت به رفتارهای قلدری یا پرخاشگری آنلاین منجر شود. یافته‌های این پژوهش از این منظر با نتایج تحقیقات تورک و همکاران (۲۰۲۱) و آراتو و همکاران (۲۰۲۲) همسو است که هر دو نشان دادند مشکلات تنظیم هیجان و تجارب تروما در کودکی، از جمله غفلت هیجانی، با افزایش خطر ارتکاب و قربانی‌شدن در قلدری سایبری ارتباط دارند. مطالعه حاضر این الگو را در نمونه ایرانی نیز تأیید می‌کند و نقش میانجی تنظیم هیجان را به صورت مستقیم‌تر نشان می‌دهد.

از دیدگاه مدل یادگیری اجتماعی (Bandura, 1977) و نظریه «چرخه خشونت» (Widom, 1989)، کودکانی که در خانواده با بی‌توجهی عاطفی یا پرخاشگری مواجه‌اند، احتمال دارد رفتارهای خصمانه را به عنوان الگوی مقابله‌ای بیاموزند. این یادگیری مشاهده‌ای، به ویژه وقتی با بدتنظیمی هیجانی همراه است، در محیط‌های فاقد کنترل بیرونی مانند فضای مجازی آشکارتر می‌شود. در این محیط، ناشناس بودن، فقدان بازخورد فوری و کاهش مسئولیت‌پذیری اجتماعی، موانع درونی برای بروز پرخاشگری را تضعیف می‌کند (Suler, 2004) بنابراین، بی‌توجهی عاطفی با ایجاد آسیب در خودتنظیمی و الگوبرداری از رفتارهای پرخاشگرانه، فرد را مستعد بروز رفتار قلدری آنلاین می‌سازد.

از منظر ترکیبی، می‌توان نتیجه گرفت که اثر بی‌توجهی عاطفی بر قلدری مجازی نه ناشی از یک رابطه ساده علت-معلولی، بلکه حاصل هم‌افزایی چند سازوکار روانی و محیطی است. غفلت هیجانی باعث تضعیف تنظیم هیجان، تحریف شناختی و یادگیری الگوهای ناسازگار می‌شود؛ در حالی که محیط مجازی این سازوکارها را تشدید و فرصت بروز آن‌ها را تسهیل می‌کند. این الگوی تلفیقی با پیشنهادها پژوهش‌های اخیر در زمینه «مدل‌های چندسطحی سایبررفتار» (Kowalski et al., 2021) همسو است که قلدری مجازی را نتیجه تعامل عوامل فردی، اجتماعی و بستر دیجیتال می‌دانند.

در مقایسه با پژوهش‌های داخلی مانند مطالعه عدیلی و سرداری (۲۰۲۰) که عمدتاً بر آموزش مهارت‌های مقابله‌ای و کاهش پرخاشگری متمرکز بوده‌اند، این پژوهش با تمرکز بر سازوکارهای درونی، تصویری علی‌تر و تکوینی‌تر از پدیدآیی قلدری مجازی ارائه می‌دهد. در واقع، یافته‌ها حلقه مفقوده‌ای را بین مطالعات مداخله‌ای و مطالعات علت‌یابی پر می‌کنند و تأکید می‌کنند که آموزش مهارت‌های تنظیم هیجان و پاسخ‌دهی والدین به نیازهای هیجانی کودک، می‌تواند در پیشگیری از شکل‌گیری رفتارهای پرخطر مجازی نقش کلیدی ایفا کند.

در نهایت، نتایج این مطالعه تأیید می‌کند که بی‌توجهی عاطفی کودکی، از راه تضعیف فرایندهای تنظیم هیجان، به افزایش احتمال بروز رفتارهای قلدری مجازی منجر می‌شود. این یافته‌ها پیامدهای مهمی برای مداخلات پیشگیرانه دارد: آموزش تنظیم هیجان در مدارس، برنامه‌های خانواده‌محور برای ارتقای حساسیت هیجانی والدین، و طراحی محیط‌های دیجیتال با بازخورد اجتماعی و سازوکارهای مهار پرخاشگری می‌تواند مسیر مؤثری برای کاهش قلدری سایبری باشد. همچنین، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با بهره‌گیری از طراحی‌های طولی و چندمنبعی، این روابط را در سطوح مختلف رشدی و فرهنگی بررسی کنند تا ابعاد علی آن شفاف‌تر شود.

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استفاده شد. پرسش‌نامه‌ها به صورت خوداظهاری بودند و بنابراین احتمال مطلوب‌نمایی اجتماعی در پاسخ‌دهی شرکت‌کنندگان وجود دارد این احتمال به طور ویژه درباره بی‌توجهی ادراک شده عاطفی از کودکی شدیدتر است. محدودیت دیگر این پژوهش به روش نمونه‌گیری مربوط می‌شود، روش نمونه‌گیری در این پژوهش نمونه‌گیری تصادفی در دسترس بود و امکان استفاده از نمونه‌گیری تصادفی با توجه به معین نبودن افراد جامعه وجود نداشت. محدوده سنی شرکت‌کنندگان محدودیت دیگر این پژوهش بود که باعث می‌شود در تعمیم به گروه‌های سنی دیگر

احتیاط شود. همچنین، زمان انجام پژوهش می‌تواند بر نتایج پژوهش تاثیر بگذارد. محدودیت دیگر این پژوهش در نظر نگرفتن ویژگی‌های جمعیت‌شناختی موثر بر متغیرهای پژوهش از جمله قلدری مجازی بود، مطالعه تاثیر این متغیرها می‌تواند از اثر مزاحم آنها جلوگیری کند و سهم اثر هرکدام را مشخص کند.

پیشنهادهای پژوهشی: پیشنهاد می‌شود برای کاهش احتمال مطلوب‌نمایی اجتماعی ناشی از پرسش‌نامه‌های خوداظهاری، در پژوهش‌های آینده از روش‌های کیفی مانند مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته یا مشاهده مستقیم در کنار پرسش‌نامه‌ها استفاده شود، این روش‌ها می‌توانند درک عمیق‌تری از تجربیات فردی شرکت‌کنندگان ارائه دهند. همچنین، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده به صورت طولی طراحی شوند. برای افزایش تعمیم‌پذیری نتایج، پیشنهاد می‌شود که نمونه‌های پژوهش به گروه‌های سنی مختلف (مانند نوجوانان یا افراد میانسال) و همچنین، فرهنگ‌های گوناگون گسترش یابند. با توجه به محدودیت نمونه‌گیری در دسترس در این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای یا خوشه‌ای استفاده شود. پیشنهاد دیگری که می‌تواند مطرح شود این است که در پژوهش‌های آینده، متغیرهای جمعیت‌شناختی مانند سطح تحصیلات، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، جنسیت و محل سکونت به طور مستقیم در تحلیل‌ها وارد شوند با این کار می‌توان اثرات مزاحم این متغیرها را کنترل کرد.

پیشنهادهای کاربردی: پیشنهاد می‌شود در برخورد با پدیده اجتماعی قلدری مجازی به پیشینه هیجانی فرد از جمله بی-توجهی ادراک شده از کودکی بر رابطه فرد با اعضای خانواده توجه شود. پیشنهاد به والدین برای ارتباط عاطفی موثرتر با فرزندان خود در سنین کودکی جهت پیشگیری از مشکلات هیجانی-رفتاری در سنین بالاتر و برگزاری دوره آموزشی برای والدین قبل از به دنیا آمدن فرزند و آگاه‌سازی آنها درباره شیوه‌های فرزندپروری مناسب و در نهایت، به مشاوران این پیشنهاد ارائه می‌شود که در مداخله و درمان مشکلات هیجانی ناشی از تجربه‌های فضای مجازی از جمله قلدری مجازی، در جهت رشد همدلی و تنظیم هیجان در افراد جهت سازگاری و بهبود بیش‌تر زندگی اقدام کنند.

References

- Abouei, A., Barzegar Bafroei, R., & Rahimi, K. (2021). The effectiveness of self-compassion training on emotion regulation in female students with specific learning disorders. *Educational Psychology Studies, 18(43), 101-121*. [Persian]
- Adili, H., & Sardari, B. (2020). The effectiveness of emotion regulation-based intervention on reducing bullying behaviors and increasing empathy in bully students of lower secondary school. [Persian]
- Adiyanti, M. G., Nugraheni, A. A., Yuliawanti, R., Ragasukmasuci, L. B., & Maharani, M. (2020). Emotion regulation and empathy as mediators of self-esteem and friendship quality in predicting cyberbullying tendency in Javanese-Indonesian adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth, 25(1), 251-263*.
- Agatston, P. W., Limber, S., & Kowalski, R. M. (2012). *Cyberbullying: Bullying in the digital age*. Wiley-Blackwell.
- Arató, N., Zsidó, A. N., Lenard, K., & Labadi, B. (2020). Cybervictimization and cyberbullying: The role of socio-emotional skills. *Frontiers in psychiatry, 11, 248*.
- Arató, N., Zsidó, A. N., Rivnyák, A., Peley, B., & Labadi, B. (2022). Risk and protective factors in cyberbullying: the role of family, social support and emotion regulation. *International journal of bullying prevention, 4(2), 160-173*.
- Bernstein, D. P., Stein, J. A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., ... & Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child abuse & neglect, 27(2), 169-190*.
- Betts, L. R. (2016). *Cyberbullying: Approaches, consequences and interventions*. Springer
- Bigdeli, I., Najafi, M., & Rostami. (2013). The relationship of attachment styles, emotion regulation, and resilience with psychological well-being among medical students. *Iranian Journal of Medical Knowledge, 13(9)*. [Persian]
- Bin, X. U., Xiaokang, J. I. N., Shilin, W. E. I., Xiaojuan, Y. I. N., Shizhen, Y. A. N., Lina, J. I. A., & Hua, J. I. N. (2023). The effect of childhood emotional neglect on difficulties in emotion regulation and thalamus resting functional connections in college students: The mediating role of reappraisal strategy. *Studies of Psychology and Behavior, 21(2), 245*.
- Chen, Y., Zhang, Y., Zhang, L., Luo, F., Xu, W., Huang, J., ... & Zhang, W. (2021). Childhood emotional neglect and problematic mobile phone use among Chinese adolescents: A longitudinal moderated mediation model involving school engagement and sensation seeking. *Child Abuse & Neglect, 115, 104991*.
- Davis, M. H. (1983). Empathic concern and the muscular dystrophy telethon: Empathy as a multidimensional construct. *Personality and Social Psychology Bulletin, 9(2), 223-229*.
- Davis, M. H. (1983). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of personality and social psychology, 44(1), 113*.
- Enfe'al, N., Omidvar, B., & Zare-Nejad, M. (2021). Prediction of borderline personality organization traits based on childhood trauma and family emotional atmosphere in individuals with substance use disorder. *Pazhoohan Scientific Journal, 19(3), 1-11*. [Persian]
- Enríquez, H., Ramos-Díaz, N. S., & Esparza, O. (2017). Impact of the mindful emotional intelligence program on emotional regulation in college students.
- Fallahi, K., & Parisa, P. (2024). Assessing the role of parental social participation and perceived family social support in reducing students' tendency to risky behaviors. *Afaq of Humanities, 112(8), 23-40*. [Persian]
- Finkelhor, D. (2020). Trends in adverse childhood experiences (ACEs) in the United States. *Child abuse & neglect, 108, 104641*.
- Garaigordobil, M., & Oñederra, J. A. (2010). Inteligencia emocional en las víctimas de acoso escolar y en los agresores. *European journal of education and psychology, 3(2), 243-256*.
- Geffner, R., White, J. W., Hamberger, L. K., Rosenbaum, A., Vaughan-Eden, V., & Vieth, V. (2022). *Handbook of interpersonal violence and abuse across the lifespan*. Springer International Publishing.
- Ghorbani, N., Watson, P. J., Hamzavy, F., & Weathington, B. L. (2010). Self-knowledge and narcissism in Iranians: Relationships with empathy and self-esteem. *Current Psychology, 29, 135-143*.
- Ghorbani, Nima, et al. "Individualist and collectivist values: Evidence of compatibility in Iran and the United States." *Personality and Individual Differences 35.2 (2003): 431-447*.

- Gioia, F., Rega, V., & Boursier, V. (2021). Problematic internet use and emotional dysregulation among young people: A literature review. *Clinical neuropsychiatry*, 18(1), 41.
- Giumetti, G. W., & Kowalski, R. M. (2022). Cyberbullying via social media and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101314.
- Glickman, E. A., Choi, K. W., Lussier, A. A., Smith, B. J., & Dunn, E. C. (2021). Childhood emotional neglect and adolescent depression: assessing the protective role of peer social support in a longitudinal birth cohort. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 681176.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of general psychology*, 2(3), 271-299.
- Gross, J. J. (Ed.). (2013). *Handbook of emotion regulation*. Guilford publications.
- Grummitt, L. R., Kelly, E. V., Barrett, E. L., Lawler, S., Prior, K., Stapinski, L. A., & Newton, N. C. (2022). Associations of childhood emotional and physical neglect with mental health and substance use in young adults. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 56(4), 365-375.
- Heirman, W., & Walrave, M. (2012). Predicting adolescent perpetration in cyberbullying: An application of the theory of planned behavior. *Psicothema*, 24(4), 614-620.
- Herman, J. L. (2015). *Trauma and recovery: The aftermath of violence--from domestic abuse to political terror*. Hachette uK.
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6*(1), 1-55. https://doi.org/10.1080/10705519909540118
- Kadkhodaei, M., Talaei, M., & Sharifi, S. (2022). The effect of ethno-cultural empathy on cyberbullying: The moderating role of personality traits in high school girls in Isfahan. *[Journal name missing]*, 191-218. [Persian]
- Kernberg, O. F. (1995). *Object relations theory and clinical psychoanalysis*. Jason Aronson.
- Kohut, T. A. (2020). *Empathy and the historical understanding of the human past*. Routledge
- Lenhart, A., Ybarra, M., Zickuhr, K., & Price-Feeney, M. (2016). *Online Harassment, Digital Abuses, and Cyberstalking in America*.
- Lindsay, M., & Krisik, J. (2012). Online Harassment Among Students: A Repetition Incorporating New Internet Trends. *Information, Communication, and Society*, 15(5), 703-716.
- McKay, M. T., Cannon, M., Chambers, D., Conroy, R. M., Coughlan, H., Dodd, P., ... & Clarke, M. C. (2021). Childhood trauma and adult mental disorder: A systematic review and meta-analysis of longitudinal cohort studies. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 143(3), 189-205.
- Menesini, E., Nocentini, A., & Calussi, P. (2011). The measurement of cyberbullying: Dimensional structure and relative item severity and discrimination. *Cyberpsychology, behavior, and social networking*, 14(5), 267-274.
- Nogovitsyn, N., Addington, J., Souza, R., Placsko, T. J., Stowkowy, J., Wang, J., ... & MacQueen, G. (2022). Childhood trauma and amygdala nuclei volumes in youth at risk for mental illness. *Psychological Medicine*, 52(6), 1192-1199.
- Online harms? Suicide-related online experience: a UK-wide case series study of young people who die by suicide. *Psychological medicine*, 53(10), 4434-4445.
- Pornari, C. D., & Wood, J. (2010). Peer and cyber aggression in secondary school students: The role of moral disengagement, hostile attribution bias, and outcome expectancies. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 36(2), 81-94.
- Rodway, C., Tham, S. G., Richards, N., Ibrahim, S., Turnbull, P., Kapur, N., & Appleby, L. (2023).
- Song, L. Y., Singer, M. I., & Anglin, T. M. (1998). Violence exposure and emotional trauma as contributors to adolescents' violent behaviors. *Archives of pediatrics & adolescent medicine*, 152(6), 531-536.
- Saadat Dorabi, F., & Ahmadzadeh, P. (2024). Modeling the effect of cooperative learning on critical thinking with the mediating role of empathy in lower secondary school students: A case study from Nir District. *Scientific Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 8(28), 1032-1041. [Persian]

- Steffgen, G., König, A., Pfetsch, J., & Melzer, A. (2011). Are cyberbullies less empathic? Adolescents' cyberbullying behavior and empathic responsiveness. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 14*(11), 643-648.
- Sticca, F., & Perren, S. (2013). Is cyberbullying worse than traditional bullying? Examining the differential roles of medium, publicity, and anonymity for the perceived severity of bullying. *Journal of youth and adolescence, 42*, 739-750.
- Subaramaniam, K., Kolandaisamy, R., Jalil, A. B., & Kolandaisamy, I. (2022). Cyberbullying challenges on society: a review. *Journal of positive school psychology, 6*(2), 2174-2184.
- Türk, B., Yayak, A., & Hamzaoglu, N. (2021). The effects of childhood trauma experiences and attachment styles on cyberbullying and victimization among university students. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 3*(4), 241-249.
- Widom, C. S. (1989). The cycle of violence. *Science, 244*(4901), 160-166.
- Wigati, M., Diponegoro, A. M., & Bashori, K. (2020). Roles of empathy, emotion regulation and school climate against cyber bullying in high schools in merangin, Jambi. *American Research Journal of Humanities & Social Science, 3*(8), 72-79.
- Zhu, C., Huang, S., Evans, R., & Zhang, W. (2021). Cyberbullying among adolescents and children: a comprehensive review of the global situation, risk factors, and preventive measures. *Frontiers in public health, 9*, 634909.